

AF ET HELSINGØRSK HANDELSHUS' HISTORIE

(GODENIUS OG FENWICK)

Af Hakon Müller.

Kvarteret omkring Stengades og Strandgades nordøstlige Ende hører nu til Helsingørs stiltfærdigste Bydele. Men næsten hvert Hus og Palæ har sin Historie at fortælle om den gyldne Handelsperiode i den sidste Halvdel af det attende og Begyndelsen af det nittende Aarhundrede. Dengang havde Byens største Handelshuse og Skibsklareringsforretninger deres Kontorer og Lagere der.

Den Række Bygninger fra denne Periode, som er en Pryd for denne Bydel, Helsingørs gamle Handelscentrum, vidner om den Velstand, som havde til Huse der.

Købmænd af udenlandsk Afstamning, navnlig Englændere og Skotter, men ogsaa enkelte Hollændere, Tyskere og Skaaninger, var gennemgaaende førende indenfor Byens Handel.

Blandt de engelske Slægter kom den *Fenwickske* Familie gennem næsten et Aarhundrede til at spille den største Rolle i Helsingør. Den var kommet til Helsingør 1742 fra Stockholm med *Nicholas Fenwick* den ældre († 1747). Dennes tre Sønner *Nicholas* (1719—99) — fra 1752 engelsk Generalkonsul — *David* (1726—1765) og *George* (1744—1787) nedsatte sig alle som Handelsmænd i Helsingør, hvor de gjorde sig bekendte, men næppe afholdte ved deres Forretningsdygtighed, Selvbevidsthed og flotte Livsførelse. Navnlig vakte det forstaaeligt Mishag, at Generalkonsulen benyttede sig af sin Særstilling som diplomatisk Agent til at pleje sine private Handelsinteresser og igennem en lang Aarrække nægtede at indtræde i Byens Kræmmerlav trods Henstillinger fra Magistrat og Borgerskab.

Fenwick'ernes Magt øgedes ved deres Venskabs- og senere Slægtskabsforbindelse med de rige og ansete Brødre *Brown: John, William* og *David*. Med *Brown*'erne som Bindeled dannedes det Handelshus, hvis Historie i det følgende skal skildres.

Godenius og Fenwick.

Carl Friedrich Godenius var født i København ^{11/8} 1715 som Søn af en fra Tyskland indvandret Skrædder. Ganske

ung kom han til Helsingør, hvor han kom i Tjeneste hos Indehaveren af Byens største Handelshus, fransk Generalkonsul, senere Etatsraad **Hans Georg Hansen**, 7 Aar som Dreng, 6 Aar som Købmandssvend, 6 Aar som Prokurist. Denne grundige Uddannelse supplerede Godenius ved i 1748 eller 49 at rejse til Udlandet »for i Handel og Negotie at gøre sig mere perfektioneret«. I Helsingør har han sikkert tidligt stiftet Bekendtskab med Brown'erne og Fenwick'erne. Det førte til, at Godenius gik i Kompagni med **John Brown** (1723—1803); Firmaet havde Sæde i København og drev stor Handel med ostindiske Varer. Godenius vendte dog efter faa Aars Forløb tilbage til Helsingør, hvor han $\frac{15}{8}$ 1754 fik Borgerskab som Købmand. Det lykkedes ham at oparbejde en saa betydelig Forretning, at han nogle Aar staar som Byens største eller næststørste Skatteyder; tillige blev han Grund ejer i stor Stil. 1766 fik Godenius Titel af Agent, og samme Aar blev han Formand for Købmands(Kræmmer)lavet i Helsingør.

Søsteren **Louise** (1724—92) synes at have styret Huset for ham, indtil hun $\frac{4}{3}$ 1760 i Godenius' Hus blev viet til den anden af Brødrene **Brown, William** (1729—96).

I 1772 ægtede den 57-aarige Agent den 20 Aar yngre **Maria Elisabeth Bluhme** (født $\frac{6}{3}$ 1736), Datter af Etatsraad, Bogholder ved Admiralitetet **Terkel Brüggmann** og **Anna Sophie**, f. **Klaumann**. Hun var ved Nytaarstid samme Aar blevet Enke efter Toldkammerer **Christian Albrecht Bluhme** (Skifte $\frac{27}{12}$ 1771, begravet $\frac{7}{1}$ 1772), i hvilket Ægteskab hun havde 5 Børn, 3 Sønner og 2 Døtre.

I Ægteskabet med Godenius fik hun en Dreng, der døde som lille. Paa Sølvpladen fra Godenius' Kiste (Helsingørs Bymuseum) nævnes en »Søn forud indgaaet til Evigheden«.

I 1776 indgik Godenius Kompagniskab med den unge Vinhandler **George Fenwick** (jvfr. ovenfor) (døbt $\frac{17}{5}$ 1744 † i København $\frac{17}{1}$ 1787).

I C. A. Bluhmes Privatarkiv (Rigsarkivet) findes opbevaret den Kontrakt, der da blev oprettet.

Den gengives i det følgende i sin Helhed:

Imellem mig Agent Carl Friedrich Godenius og mig Georg Fenwig begge her i Helsingør boende, er til vores hidindtil udi en Deel Aar haffte fellede Handels ydermere Fortsettelse, med frie Villie og velberaad Hue, indgaaed, afsluttet og besluttet, ligesom vi og herved i Kraft af denne Forening vedtager og beslutter:

Imo at naar det behager Gud enten efter kort eller lang Tids Forløb at bortkalde mig Carl Fridrich Godenius, skal min da efterlevende Hustru Maria Elisabet fød Brugchman, nyde udi fem Aar, fra min Dødsdag at reigne /: naar hun imidlertid forblifver udi sin enlige Stand :/ $\frac{1}{3}$ Deel af Gevinst og Forlust ud af Contoirets Affaires effter de derofver holdende Bøger; men dersom hun inden disse fem Aar expirerer, maatte indtræde udi et nytt Ægteskab

eller og ved Døden afgaa, da skal ieg Georg Fenvig ubehindret have tvende Aar efter den Tid til at afgjøre og slutte Contoirets Reigenskab, ligeledes skal og mine Georg Fenvigs Arfvinger efter min Død, om samme i ovenmelte Tid maatte arrivere, ei pretendere noget Reigenskab, førend 2de Aar ere forløbne.

2do frasiger jeg Georg Fenvig mig ald privat Giæld og Obligationer, som Agent Carl Friedrich Godenius paa sit eget Naun maatte hafve contraheret, som noget mig og Contoiret aldels uvedkommende.

3tia Den af os lengstlevende skal undersøge og indkræfve saavel Debi- som Creditorer til Boets Bæste; men skulle nogenslags Dispute eller Tvifl om Boets rigtige Behandling uformodentlig indløbe, da skal begge Parter udnevne 2de gode Venner til at eftersee og decidere Sagen uden videre Process, som vedkommende holder sig efterrettelig, hvorimod Magistraten eller Skiffteretten ei har noget udi vores felleds Boe at observere.

og 4ta Firma af Wexel skal være Godenius og G(e)org Fenvig i de fem Aar, som denne Contract vedvarer, og at Underskriften skeer allene af mig G(e)org Fenvig, som derimod lover og forbinder mig til at holde Bøgerne i Orden, og aarligen at forfatte en Balangeslutning.

At dette saaledes i alle sine Ord og Puncter uryggeligen skal holdes og efterkommes, det hafver vi til Bekræftelse med vore Hender underskrevet, og vores Signet hostrykte, samt anmodet 2de gode Venner sammen med os til Vitterlighed at underskrive, da enhver af os Contraherende deraf en ligelydende Gienpart til sin Efterretning hafver annammet.

Datum Helsingeur den 20 April A^o 1776.

Chas. Fr. Godenius.

Geo: Fenwick.

Ovenstaaende Contract er i alle Maader med mit Samtykke og Villie

M. E. Godenius neé Brugman

Til Vitterlighed efter Begjæring

D. Møller.

Walter Wood.

Firmaet havde Byens Tobaksoplæg og handlede desuden med Vin, Brændevin, Porcellæn og ostindiske Varer. Det synes at have haft en meget betydelig Omsætning.

Som det fremgaar af Kontrakten, var der truffet en Række Bestemmelser i Tilfælde af en af Chefernes Død.

Trods den store Aldersforskel døde begge Indehaverne i Løbet af godt to Aar, Godenius ¹¹/₁₂ 1784, Fenwick ¹⁷/₁ 1787 under et Ophold i København. Enkefru Godenius sad saaledes ene tilbage, 50 Aar gammel.

Samme Aften, George Fenwick var død, sattes Skiffteretten Kl. 9 i Fru Godenius' Hus. Rettens Folk ledsagedes af »russisk Agent Hr. Brown (David) og Hr. Werner William Pingel, som var indsatte af den afdøde til executores testamenti«, »samt Hr. John Good og Arthur Howden tilligemed Nicholas Brown« »samt to Betjentere«. Inden Skifteforretningen afleverede David Brown til Skiffteretten de i hans Varetægt beroende Nøgler til Fenwicks Chatol, i hvilket der bl. a. fandtes »et udi det engelske Sprog affattet Testamente«. Dette var oprettet 6 Uger i Forvejen, — muligvis fordi Fenwick var skrøbelig — den 1. De-

cember 1786. Da Testamentet ikke havde faaet kongelig Konfirmation, begærede de to Eksekutorer, »at Originaltestamentet maatte blive overleveret i Cancelliet for derpaa at erholde allernaadigst Confirmation«, en Begæring, Magistraten imødekom. Fru Gode-nius lod forevise den ovenfor gengivne Kontrakt af ²⁰/₄ 1776, »af hvilken en ligelydende Genpart forefandtes i den afdødes Chatol, hvorefter hun forment, at intet udi hendes Handels Contoir blev foretaget«. Chatollet og det øvrige Indbo blev forsynet med Rettens Segl.

Testamentet¹ giver et meget interessant Billede af den noget excentriske — og extravagante Ungkarl, som maa have været vel-situeret og have haft ret kostbare Passioner. Som saa mange andre velhavende Ungkarle havde han været en meget benyttet Fadder, hvorfor der var adskillige, der skulde betænkes.

Indledningen lyder:

»Saasom Døden ej giver nogen Varsel, naar den vil komme, saa anser jeg det som en Pligt, der paaligger enhver fornuftig Mand, at han bringer sine timelige Sager i Orden paa den Tid, det har behaget Gud at velsigne ham med en stille og koldsindig Tænkraft, for at forebygge Dispute og ubehagelige Processer, naar han ej mere er til. Hvor liden end den Sum er, som jeg ved min Død kan efterlade mig, og som er det, jeg haver samlet ved min Vindskibelighed, saa tvivler jeg ikke paa, at dette Lands Love vil give mig det Prærogativ derover at disponere, saaledes som jeg tænker at være ret-færdigt og passeligt, efter min egen Tilbøjelighed. Et Prærogativ, som jeg mener, en fribaaren Mands hellige Ret giver ham i et frit Land, saasom jeg ej er indviklet i nogen privat Forbindelse, mine affaires sande Tilstand vil ses ved at balancere mit Handelshuses Bøger, hvilke ere saa rigtige og ordentlige, som denne Handels Natur og vores vidthudbredte Korrespondance vil tillade, og den megen udestaaende Gæld, som mestendels er glemt og afskreven, siden Aaret 1766, vil kanske ved god Eftersyn være noget værd. De faa timelige Effekter, som jeg haver, ønsker jeg at efterlade saaledes, som jeg vil ommelde, og saasom jeg nu gør min sidste Vilje og Testamente, vil jeg bede den Almægtige om Tilladelse at overgive ham min Sjæl i hans evige Ro, med Tillid til hans store Barmhertighed, at han vil tilgive mig alle mine Synder«.

Hovedarvingen bliver hans Landsmandinde og (?) Husbestyrer-inde Madame I s a b e l l e L e a c h. I anden Række kommer hans Søsterbørn, bl. a. ovennævnte Nicholas Brown. Desuden be-tænkes Frimurerlogen »Marie til den røde Ørn« i Helsingør med 100 Rdl. Broderen Robert Fenwick (se senere) og David Brown betænkes med Erindringsgaver, hans Kontorbetjente og hans Tje-ner med hans efterladte Gangklæder samt en mindre Sum til sidst-nævnte.

I Slutningen af Testamentet gaar han ind paa Firmaets For-hold efter hans Død:

¹ gengivet in extenso i dansk Oversættelse i Hauch-Fausbøll: Af Slægten Browns Historie S. 225—226.

Der er en Kontrakt oprettet mellem mig og min tilforn værende Kompagnon Herr Charles Friedrich Godenius, i hvis første Article staar, at den længst levende skal sidde umolesteret uden at affinde sig med hinandens Arvinger i tre paa hinanden følgende Aar, og saafremt han skulde dø førend jeg, saa skulde hans Enke have een Part af Handelen i 5 løbende Aar. Skulde jeg dø, førend den Tid var udløben, saa var Kompagnie-Handelen følgelig hævet og med min Død Husets Handel ligeledes. I det Tilfælde vilde det være bedst at bringe al Ting in cassa, men saasom Handelen er Agtsomhed værd, saa vil jeg, saafremt Hr. James Duncan finder for godt at antage den, give ham Lov til at bruge mit Navn tillige med hans, indtil han bliver tilstrækkelig bekendt. Jeg forlanger, at min private Gæld, som kun kan være af liden Betydenhed, maaske til en Skomager eller Skrædder, rigtigheden vorder betalt, at mit Legeme tarveligen jordes og sættes nær til min Faders Grav, om jeg dør i Helsingør, men hvis jeg dør andetsteds, da den første Møding den bedste. Jeg udbeder mig af de Herrer David Brown og William Pingel at være Executorer af min Vilje og se Husets Affærer arrangerede paa en saadan Maade, som de finder bekvemmet at forebygge Tab. Deres Udgifter skal fuldkommen betales dem, og at disse ustadige Folk den nærværende Magistrat paa dette Sted, maa om muligt vorde forment fra at have nogen aktiv Del i mit Bos Administration. Til Bekræftelse af alt dette, haver jeg herunder sat min Haand og mit Segl, og anbedet underskrevne Venner til Vitterlighed at underskrive.«

John Good og Arthur Howden har underskrevet til Vitterlighed. Testamentet er oprindelig fejlagtigt dateret $\frac{1}{12}$ 1768, hvilket George Fenwick i en Efterskrift berigtiger til 1786. I en anden Efterskrift har han tilføjet:

»Jeg venter, at Balancen af Bøgerne i Aaret 1786 vil være i min faveur tredive Tusinde Rigsdaler«.

Testamentet fik kgl. Konfirmation $\frac{2}{2}$ 1787. Den 7. Februar indfandt Magistraten sig som Skifteforvaltere »i Agentinde Fru Godenii Hus« i Anledning af en fra William Pingel indløbet Pro Memoria af $\frac{9}{2}$ om at faa Boet overdraget til ham og David Brown.

Det interessanteste i Skifteretsprotokollen er afgjort følgende Passus:

»Magistraten som Skifteforvaltere under Forbeholdenhed af fornøden Paaanke til sin Tid og Sted i Henseende til de ubeføjede, ubevislige og usømmelige Udeladelser, som den afdøde udi forberørte Testamente har anført mod dem, ved hvilken Udeladelse, saavel imod dem som imod sig selv, røber den afdødes selsomme og slette Tenkemaade, overleverede paa Grund af forbeholdte allernaadigst confirmerede Testamente til Hrr. Pingel paa egne og Hrr. Agent Browns Vegne den afdødes Boe .....«

Da Eksekutorerne $\frac{23}{4}$ 1787 sendte Magistraten en saare forbindtlig Skrivelse, ledsaget af 100 Rdl. for dens Umage og Omkostninger, gjorde denne ikke mere ud af den bebudede »Paaanke til sin Tid og Sted«.

Opgørelsen mellem George Fenwicks Dødsbo og Firmaet

rummer en Række interessante Enkeltheder.¹ Fenwick fik ikke den ønskede tarvelige Begravelse; til denne fik David Brown udbetalt 300 Rd. I Henhold til Kontrakten med Godenius udbetaltes der hans Arvinger de $\frac{2}{3}$: 19812 Rd.

En Kaution for William Brown indfriedes med 362 Rd.. Tjenerens Løn udgjorde 97 Rd. 3 Mark 14 Skilling. Af mindre Poster kan nævnes: Gæld til Frimurerlogen 20 Rd., Ekstraskat for 6 Maaneder, Staldleje — George Fenwick havde som flere andre af de rige Englændere i Helsingør været en passioneret Rytter — Smederegning for at beslaa hans Hest, Sadelmagerregning. 24 Bouteiller bedste Rødvin sendt ham til København. $\frac{1}{2}$ Pd. dyr og $\frac{1}{2}$ Pd. billig Te leveret Madame Leach 1 Rd. 3 Mark.

Paa Indtægtssiden figurerer hans efterladte Kontantbeholdning i Helsingør og København 705 Rd. 5 M. 2 Sk. Ved Salg af adskiligt Ridetøj solgt ved offentlig Auktion indkom 42 Rd. 7 Mark.

Med Hensyn til Firmaet kom det ikke til at gaa, saaledes som George Fenwick havde tænkt sig. James Duncan blev ikke optaget som Kompagnon, men vedblev at være Bogholder. Fru Godenius valgte at føre Firmaet videre. I Mangel af egen Handelskyndighed søgte hun Hjælp, dels hos sine Slægtninge, dels hos Firmaets gamle Venner. Efter fleres Raad optog hun i Foraaret 1787 som Kompagnon George Fenwicks Brodersøn William Fenwick (født i Helsingør 1762, fremstillet i St. Mariae Kirke efter Hjemmedaab $\frac{23}{4}$ s. A.), Søn af Generalkonsulen.²

Blandt William Fenwicks Faddere havde begge Fru Godenius' afdøde Mænd været. En mærkelig Skæbnens Ironi var det, at det just blev William Fenwick, som førte Firmaet til Fald.

Samarbejdet udviklede sig aabenbart ret hurtigt i ugunstig Retning og blev rigt paa dramatiske Episoder, dels paa Grund af Gemytternes Uoverensstemmelse, dels paa Grund af William Fenwicks Upaalidelighed og tvivlsomme Engagementer. Det endte med aabent Brud og Firmaets Opbudsbegæring i April 1790 og derpaa følgende Opløsning 1791. Skylden maa imidlertid ikke udelukkende lægges paa William Fenwick, men ogsaa søges i de uheldige Konjunkturer. Firmaet led store Tab paa Grund af den hjemlige Handelskrise i 1780'erne, der fulgte efter de gyldne Aar under den nordamerikanske Frihedskrig. Skæbnesvanger blev navnlig Forbindelsen med de tre Brødre Brown. I 1788 maatte John Brown likvidere sit store Handelshus, realisere alle sine Ejendomme, ja

¹ Findes i C. A. Bluhmes Privatarkiv. R. A.

² Borgerskab som Købmand i Helsingør fik W. F. først 20/11 1787.

endog sit rørlige Gods. Gennem en Aarrække havde der bestaaet et nært Samarbejde mellem de to beslægtede Firmaer, der i kritiske Situationer havde forstrakt hinanden med Penge og udstedt Veksleobligationer snart i det ene, snart i det andet Firmas Favør. Ved John Browns Sammenbrud blev det Godenius og Fenwick, der overfor Københavns Bank maatte indfri en Veksleobligation paa 13000 Rd. til John Brown med David Browns Kaution.

Brødrene David Brown — George Fenwicks Svoger — og William Brown — Godenius' Svoger — blev ruinerede ved den ældste Broders Fallit. Godenius og Fenwicks Skæbne var sikkert allerede beseglet.

En Række Breve og Dokumenter, som findes i Fru Godenius' Sønneson, Politikeren C. A. Bluhmes Privatarkiv i Rigsarkivet, kaster et ejendommeligt Lys over det mislykkede og oprivende Samarbejde mellem Fru Godenius og hendes unge Kompagnon fra 1787 til Firmaets Undergang. Desværre medfører Materialets Ufuldstændighed, at der bliver enkelte springende Punkter.

Kort efter George Fenwicks Død meddeler Fru Godenius i en Cirkulærskrivelse sin Kompagnons Død til Husets Forretningsforbindelser. Der indløber en Række Kondolenceskrivelser, navnlig fra engelske Firmaer. Brødrene George og James Abel anbefaler større Forsigtighed i Fremtiden paa Grund af de Tab, Godenius og Fenwick har lidt ved Firmaet Brown (jvfr. ovfr.).

Særlig betegnende er et Brev fra Claes Grill i London, som skriver paa sin Svigermor, Mrs. Hacksons Vegne. Denne er saa rystet over Meddelelsen om sin Broder George's Død, at hun ikke selv kan skrive om saa pinligt et Emne. Svigersønnen benytter Lejligheden til at erindre om de 550 £, hun har indestaaende i Firmaet. Efter at være sat ind i Sagerne af Nevøen William F. vil hun ikke presse paa — men dog gerne have Pengene afbetalt i samme Forhold og til samme Tider, G. og F. betaler andre Kreditorer. »Under Fru Hacksons nuværende Forhold er 550 £ en Sum af meget stor Betydning for hende«.

Firmaet A. Chapman i London, hvis Indehaver har nære Slægtninge i Helsingør, oversender sin Kondolenceskrivelse af $\frac{7}{2}$ 1787 gennem William F., som er Firmaet fordelagtigt bekendt fra hans Ophold i London. Chapman »tager sig den Frihed at bemærke, at det vilde være ham en stor Glæde at se W. F. træde i Forretningsforbindelse med Fru Godenius«. I saa Fald vil han gøre »sin Indflydelse hos sine talrige Venner gældende til Gunst for Firmaet«.

Muligvis Fru Godenius under Pres fra denne vigtige Kreditors Side har besluttet at foretage det vigtige — men skæbnesvangre Skridt at optage W. F. i Firmaet, saaledes som det fremgaar af et Brev af $\frac{4}{5}$ 1787 fra Helsingør-Købmanden John Shuttle-

w o r t h, i hvilket denne udtaler »de bedste Ønsker om, at Fru G. i W. F. har fundet en velegnet Associé« og tilsiger sin fremtidige Støtte.

Afdøde George Fenwicks Broder i Bordeaux, R o b e r t — der havde arvet Broderens Guldur — skriver i Løbet af 1787 to Breve paa Fransk til Fru G. Efter at have omtalt det smertelige Tab af Broderen skriver han meget direkte

»som Ven og med samme Oprigtighed, som prægede vor afdøde Ven George og var hans største Pryd i de faa Dage, han levede i denne Verden, der er fuld af Genvordigheder. Deres Maal er altsaa at fortsætte Forretningen, men kan de Ærgrelser og de Bekymringer, De udsætter Dem for, sammenlignes med den Fred, De kan nyde ved at leve roligt af Deres Renter?«

Efter at have omtalt, at hendes Sønner (af første Ægteskab) er beskæftigede paa anden Maade, fortsætter han:

»Deres Maal kan altsaa kun strække sig til at ville forøge Deres Kapitaler; tillad mig at raade Dem til at opgive denne Tanke og kun beskæftige Dem med Likvidationen af Deres Firma uden at paatage Dem andre Forretninger, ... og De vil nyde en Hvile, som De ikke har kunnet nyde i flere Aar, og som følgende vil være saa meget desto behageligere«.

Dette velmente Raad fra en af de mest tiltalende af den Fenwickske Slægt blev imidlertid ikke fulgt.

I det andet Brev, 5 Maaneder senere, omtaler Robert Fenwick meget direkte det Fjendskab, der bestaar mellem hans Broder Nicholas og dennes Søn, William.

»Jeg ser med Smerte, at min Broder overfører sin Misfornøjelse med sin Søn paa Dem. Jeg har allerede sagt ham min Mening om den Ting. Jeg smigrer mig imidlertid ikke med, at han vil tage mindste Hensyn dertil.

Den Maade, paa hvilken Hr. de Coninck bærer sig ad for at sno sig fra Betalingen af de Tratter, som min Broder er Ihænde-haver af, kan kun bidrage til at ophidse ham yderligere; det vilde være ønskeligt for hans Søn, om Deres Forretninger tillod Dem straks at betale hans Saldo, som jeg anslaaer til 3000 Rd.; det kunde lette en Udsoning mellem Fader og Søn til Trods for, at han (Faderen) paastaar at have alvorlige Klagepunkter overfor ham«.

Som Svar paa Fru Godenius' Bøn om Overbærenhed — og Opfordring til ham om at remburse sine sidste Tratter paa hendes og Nevøens Hus, meddeler han, at han ikke kan give Henstand længere end til førstkommende Oktober (1787).

Endelig foreligger der fra 1787 to Breve fra den som executor testamenti omtalte Grosserer William Werner Pingel

(1756—1789).¹ Han var Søstersøn af Agent Godenius og Svigersøn af Frédéric de Coninck og ansat ved Asiatisk Kompagni. I det første Brev af ¹⁷/₄ 1787 giver han sin Tante Raad angaaende de førnævnte 13000 Rd., som Københavns Bank havde Krav paa i John Browns Bo. »John Browns Bedragerier mod min salig Moder« har Sønnen Hans Emil Bluhme skrevet paa Dokumentet.

»Hvis nogen paa Bankens Vegne kræver den »om en Dag eller to« forfaldne Obligation indbetalt, »behager De at svare, det ey staaer i Deres Formue nu at betale samme, lige saa lidet som De veed naar; da d'Hrr. Brown maa giøre Anstalt til Betalingen, som det egentlig vedkommer gandske og aldeles. — Henviis iøvrigt vedkommende til mig for nærmere Oplysning, da De kan med Vished sige, De er gandske uvidende om det heele«. Pingel vil senere arbejde paa »at faa denne Summa transporteret paa Brown selv«.

Paa en Forretningsrejse til London og Holland, som Pingel antagelig har foretaget for sit Selskab, har han ogsaa benyttet Lejligheden til at hilse paa forskellige af Godenius og Fenwicks Forretningsforbindelser.

I det andet Brev, der er paabegyndt i London ¹⁴/₈ og afsluttet i Haag ¹⁷/₈ 1787 skriver han bl. a.:

»Det gjør mig meget ondt af Deres sidste at merke Deres Aarsag til misfornøjelse i henseende til Deres Contoiraffairer saa meget mere, da jeg hafde forestillet mig, alting var nu i sin gode orden og De derwed tilfredsstillet. Jeg kand nu ikke sige videre dertil end at jeg ved min hjemkomst (¹/₉) skal paa-tale det, De melder om, og tvivler næsten ikke, at jeg jo med det gode skal kunde sige W. F., hvad jeg meener. De veed jo selv, hvor meget Hand levned mig i Deres présence. — At Deres Huus er i ganske god Credit, herom er ingen Tvivl, jeg haaber, W. F. søger at soutenere den, og saa meget som jeg kan formeene, er han vel lidt hos adskil[lige] her, fornemmelig til A. Chapman, som er meget Deres Huus'es Ven! og han har lovet at recommendere Dem hos sine Venner, som haver mange Skibe til Østersøen aarlig«.

Fra 1788 foreligger der intet Dokument; fra 1789 har vi foruden den føromtalte Opgørelse af George Fenwicks Dødsbo en Afregning, dateret ¹⁷/₁ 1789, mellem Godenius og George Fenwick og Godenius og William Fenwick. Af denne fremgaar det bl. a., at George Fenwicks Andel i Stock (Lager) udgjorde 19812 Rd. 4 Mark 10 Sk., Fru Godenius Andel var 7769 Rd. 3 Mark 10 Sk., at Firmaet i Januar 1787 har betalt sin Tratte i Favør af Nich. Fenwick paa d'Hrr. John og William Brown og Co.: 5000 + 4000 + 3000 = 12000 Rd. og pr. ³¹/₇ 1787 de omtalte 13000 Rd. til den

¹ Søn af Major Ulrich Carl Pingel (1727—75) og Maria Magdalene Godenius (f. i Kbhvn. ⁴/₅ 1725, † i Helsingør, begravet ¹⁰/₄ 1786, St. Mariae Kirke). Om W. W. Pingel se bl. a. Johs. Werner: C. W. Duntzfelt p. 16 ff.

kgl. Bank i København. Endvidere gives der en Liste over »adskillige udestaaende Vexler og Fordringer«. Den største Post er John og William Brown og Co.: 11289 Rd. En Række af de største Fordringer paa Firmaer i London, St. Petersburg, Libau, Riga, Viborg, Stralsund og en Række andre Havnebyer bærer de ikke lystelige Paategninger »Banquerot« eller »Dispute«! I sin Egenskab af Skibsklareringsforretning har Firmaet fremdeles en Mængde udestaaende Fordringer paa udenlandske Skippere.

Størstedelen af Firmaets Krediter synes at være meget lidt værd.

Ved at debitere Godenius og George Fenwick for 17164 Rd. 2 M. 3 Sk., opnaas der imidlertid en regnskabsmæssig Balance paa 44746 Rd. 4 M. 7 Sk.

I Løbet af 1789 synes Vanskelighederne at have taarnet sig op, og $\frac{20}{11}$ d. a. udsteder William Fenwick »til sin Associé, Fru Godenius' Beroligelse og billige Fyldestgjørelse« en Erklæring, i hvilken han lover hende inden næstkommende Marts' Udgang »en fuldkommen Balance og Afslutning paa vort mellemværende Handels- og Associétets Bøger og paa dette mit hellige Løfte skal Frue Godenius kunde fæste den sikkerste Tillid«. Denne Erklæring forevistes senere i Retten $\frac{14}{1}$ 1791.

Den lovede Balance, som desværre ikke foreligger, maa have været meget ugunstig, thi $\frac{9}{4}$ 1790 opgav Firmaet sit Bo. I Sjællandske Registre 342/1790 anføres det under $\frac{13}{4}$, at der efter Ansøgning er meddelt Firmaet Arrestbefrielse »indtil 6 Uger efter at det i deres Bo udstedende Proclama er udrundet«. Under $\frac{14}{5}$ s. a. opføres i Sjæll. Reg. 420/1790 Proclama til Godenius og Fenwicks Opbudsbos Kreditorers Indkaldelse. Boet blev overgivet til Behandling af særlige Kommissarier, Borgmester Berthel Bjørnsen (1749—1820) og Generalkonsul, Etatsraad Fr. Fritz de Lillendahl (1737—1814). Selve Skiftets Akter synes desværre ikke at eksistere mere noget Sted.

De fra 1790 bevarede Breve betegner et Mellemspil, der dog griber ind i Hovedhandlingen. Fru Godenius' tidligere saa glimrende Forhold ændredes med eet Slag. Hendes Bo indeholdt bl. a. to sortbrune Hopper og en Karet; hun holdt Kusk og Tjener. William Fenwick holdt ligesom de andre velhavende Englændere i Helsingør Ridehest.

Et Par Uger efter Sammenbruddet maa Fru Godenius ved Etatsraad Lillendahls Mellemkomst paatage sig at styre Huset for sin tidligere Bogholder James Duncan, der gaar i Kompagni med George Fenwicks førnævnte Arving, Nicholas Brown (1766—1834). Det Brev, hun $\frac{24}{4}$ 1790 sender de to unge Købmænd, er saa karakteristisk, at det bør gengives i sin Helhed.

Da Herr Consul de Lilliendahl har anmodet mig at være d'Hrr. Nichs Brown og James Duncan behjelpelig med Huusholdningen i Sommer, for at Capitainerne som handeler med dem, kunde som sædvanlig spise i huuset om middagen for derved at undgaae uleylighed, saa maae jeg tilstaae hvor ugærne jeg gjør det, finder ieg mig dog pligtig at tiene dem herudi paa følgende maade — nemlig, Caffée, Smørrebrød, Ost og brød, Thee, 3 retter mad med opvaskning, dækketøi, lys til Contoiret, ildebrand at skylle ankerne ved, lys til Kiælderen, har ieg efter nøye udregning ikke kunnet indsee at bekomme ringere end Rd. 120 maanedlig, saa om de resolve paa disse Vilkaar, de da giver mig et skriftlig Svar og forstrækker mig ved hver Maanedes begyndelse den Summa og maatte ved Maanedens Sluttning blive noget tilovers, da er ieg endskiøndt Fattig, dog for stolt til at gjøre mig dette til fordeel, — men imodtage den næste maaned saa meget mindre, og da ieg af Boet bekommer Kostpenge for mig og tjenste Folk, hvilke Personer ieg ey alle har nødig at beholde for min egen Person, saa behøver ieg ligesaa lidet som ieg agtede at paa en uanstændig maade benytte mig af deres Tab, men neppe kan ieg indsee, her kan blive noget tilovers.

Viin og Sukker behager de selv at besørge, og hver Middag skall min Tiener bringe ind i Contoiret eller Bo[d]en den overblevne Viin — ieg udbeder mig af de herrer som skyldig Venskab, at de aldrig tillader eller indbyder William Fenwick den slet tenkend Menneske at spise ved det bord, hvorom her er meldt.

Maatte d'Hrr. have at skrive paa Contoiret sildigere end Klokken 11, da naar ieg herom bliver underrettet, skall Porten blive aaben længere Tiid.

Helsingøer d. 24. April 1790.

M. E. Godenius.

den 1 May næstkommende kan, naar De behager saa, Huusholdningen blive begyndt.

Man vil se, hvor typisk kvindeligt Brevet er, og i hvilken oprevet Stemning, det er skrevet. Hendes Had til William Fenwick, »den slet tenkend Menneske« slaar ud i lys Lue; samtidig ser vi den myndige Husmoder, der opstiller Regler for Husordenen og faar alle Smaatingene med. »Viin og Sukker behager de selv at besørge«.

De to Købmænds Svar samme Dag er holdt i meget ærbødige og taknemlige Vendinger:

»..... Vi antage med taknemmelighed Fruens venlige tilbud, og forsikrer, at i Eet og alt paa vores Siide skal denne Contract blive af os holdt og efterlevet. Vi udbede os Velbyrd. Fruens Venskab og Bevaagenhed, som vi vil søge ved alle Leyligheder at meritere«.

I Løbet af Sommeren 1790 købte Generalkonsul N i c h. F e n w i c k Fru Godenius' Ejendomme, der stødte op til hinanden; paa 3die Auktion ²¹/₇ 1790 købte han for 14010 Rd. Ejendommen B 13 — nu Strandgade 85—87 —, hvor han lod den nuværende Hovedbygning opføre. Skødet blev først udstedt ²⁵/₄ 1798, læst ¹³/₈ s. a.;

paa 6te Auktion $\frac{30}{8}$ 1790 købte han for 2501 Rd. Ejendommen B. 22 — Nutidens Stengade 74, der lige (1934—35) er ført tilbage til sin gamle Skikkelse. Skødet er dateret $\frac{25}{5}$ 1798, læst samme Dag som ovennævnte.

Et af de vanskeligst forklarlige Punkter fra 1790—91 er Nicholas Fenwicks Optræden. Har han som en af Hovedkreditorerne været en af Hovedaktørerne under Firmaet Godenius og William Fenwicks Dødskamp? Har Fjendskabet mellem ham og Sønnen kun delvis været paa Skrømt, saaledes som en Bemærkning i et af de nedenfor gengivne Breve fra Frédéric de Coninck kunde tyde paa? Har han maalbevidst tilstræbt at faa de Godeniuske Ejendomme for at kunne benytte dem til sine private Formaal, og har hans Taktik været at faa Godenius og Fenwick til at erklære sig fallit for at faa Sønnen udfriet af Makkerskabet og give ham en Chance for at etablere sig selv? Forskellige Ting taler til Gunst for denne Hypotese, som desværre paa Grund af Materialets Ufuldstændighed ikke lader sig bevise.

Behandlingen af Opbudsboet ved de to Kommissarier er gaaet sin Gang. I Retsmødet 14. Januar 1791 synes der at være truffet den Afgørelse, at William Fenwick maatte forpligte sig til ikke at handle paa egen Haand.

Af Fru Godenius' meget uligevægtige Brev af $\frac{11}{5}$ 1791, som gives in extenso nedenfor, fremgaar det imidlertid, at W. F. hurtigt har sat sig ud over denne Forpligtelse og netop handler paa egen Haand.

Copie. Pro Memoria.

Da jeg har erfaret, at De William Fenwick har begyndt at handle paa Nyt udi Deres eget Navn, uden at have efter Deres til mig udi Januarii Maaned gjorde proposition affundet Dette med mig, eller forespurgt Dem, om jeg antog disse af Dem dengang gjorde forslag, saa forundrer jeg mig meget, at De vover at begynde igjen at handle og ikke frygter sig for De ubehageligheder jeg med billighed kan tilføie Dem for Deres skammelige Behandling imod mig, jeg har handelet oprigtigt og ærligt mod Dem, De det modsatte mod mig, og jeg tvivler ei, at De har haft fordeel af min ulykke. Beviis mig det modsatte, det kan De ey; thi Deres Plan var lagt saaledes den maatte fuldføres erindre de Ord jeg sagde Dem 2 Maaneder førend De løb bort. De gjør mig ulykkelig, forsyner Dem selv og lader mig som i Armod tilbage, men! hvad hellige løfter og favnetag bekom jeg med bebreidelser om min mistanke mod Dem, og dog gik De bort; kan De nu være ærlig, saa er det tiid, og bedst for Dem og Deres familie.

Helsingør den 11. May 1791.

M. E. Godenius.

Jeg har taget Copie af dette for at viise mine Venner at jeg har advaret Dem;

Jeg forventer Deres Svar.

Tonen er — som man vil se — endnu bitrere end i Brevet til Duncan og Brown. Hendes Ruin er nu fuldstændig. Udtrykkene

»2 Maaneder, førend De løb bort« »og dog gik De bort«, kunde tyde paa, at W. F. er stukket af fra det hele for en Tid!

I Samlingens eneste udaterede Brev — fra Købmand Michael Liebmann¹ (1751—1819) — som antagelig er fra 1791 — skriver Liebmann bl. a. følgende, som kunde tyde i samme Retning:

»Til skyldigst Svar formeldes, at Herr Wm. Fenwick haver icke selv været hos mig om Penger siden i afvigte December, da ieg disconterte ham 1 Vexel under Deres daværende Firma Trasseret Læst D'Herr. Jürgensen & Thomsen i Kiøbenhavn, stor 1000 Rd. a 2 / m. d., som er bleven indfriet. Men[s.] kort Tiid forinden han afreiste, da disconterte ieg 1 Vexel dateret d. 18. Martii a 2 / m. ....

om samme er bleven betalt vides icke ennu, da ieg derom har ingen efterretning.«

I sit meget beherskede og korrekte Svar — affattet tre Dage efter Fru Godenius' Brev — gaar Wm. Fenwick ikke ind paa dette Forhold:

Høistærede Frue!

Jeg har imodtaget deres Brev af 11 dennes. Jeg bemærker Deres misføjelse derover, at jeg nu bruger kraftigere midler til min Handels Conservation uden i den henseende først at have vundet deres samtykke. Siden Januarii Maaned er jeg forbleven udi den faste formeening, at de for[e]slagne Vilkaar, som Hr. Good den tid meddelte, vare antagne som Grund til vore mellemværende affairers Afgjørelse. Derom vidner een Copie af Deres Svar, som jeg af Hr. Good bekom.

Vel forstoed jeg tillige, at min Højtærede frue affordrede Caution for mine Propositioners Opfyldelse. Om min absolute uformuenhed til at tilvejebringe saadan Caution troer jeg, naar de giver mig Lejlighed dertil, at kunne fuldkommen overbevise dem. I alt fald medgiver min høistærede frue, at jeg, saalænge Boet hviler under nærværende Behandling, ikke kan med kraft indgaae nogen forbindelse til Dem, da de derimod fremdeles beholder deres Ret hos mig.

I denne henseende vil jeg nu alleene erklære at jeg, naar Boet er os extra-deret, uopholdelig skal være bereed til efter min yderste formue at fyldestgøre dem og i særdelesheed at indgaae de Vilkaar, som i Januarii Maaned bleve dem proponerede.

Jeg haaber, at min Høistærede frue vil betragte denne Erklæring fra min Side fyldestgørende for det første og at de med Betyggelse vil ansee mine Bestræbelser i deres sande Lys som sigtende til vort fælleds Vel. — Den høieste nødvendighed har bevæget mig til de midler, som jeg nu bruger.

Det er visst ikke skeet i ligegyldighed mod dem, Høistærede Frue, ikke heller uden Samtykke af nogle Venner, som jeg troer, De og anseer for Deres Venner.

Att jeg ikke directe har søgt min Høistærede Frues bifald dertil, det haaber jeg, de tilgiver mig og at dette mit Svar maa tjene til deres beroligelse.

Jeg har den ære med fuldkommenste Høiagtelse at være min Høistærede Frues

Ærb. Tjener

Wm. Fenwick.

Helsingør den 14e Maii 1791.

¹ Om denne se Dansk Tidsskrift 1900 S. 471—487, 609—629.

Fenwick indtager et juridisk set fuldtud forsvarligt Standpunkt, naar han henviser til, at Opbudsboet er under Behandling. Han søger i nogen Grad at dække sig bag »Hr. Good«.

Nu er vi saa heldigt stillede, at vi besidder et meget langt engelsk Brev af ¹⁶/₇ 1791 fra John Good i København, et Brev, der giver et meget vigtigt Bidrag til Belysning af Forholdet. Hovedpunkterne er følgende:

John Good »har følt et vist Ubehag« ved Fru Godenius' Brev »paa Grund af Bebrejdelsen for at have anbefalet Forbindelsen med Wm. Fenwick i sin Tid«. »De forlanger min Bistand til at faa alt ordnet paa en Maade, som om jeg havde været og var uvillig til at gøre nogetsomhelst i Deres Favør. Jeg vil aldrig benægte, at jeg tilraadede Forbindelsen, jeg indrømmer aabent, at jeg virkelig tilraadede den, og at jeg virkelig mente, som jeg dengang sagde, at det var det bedste, De kunde gøre i Deres daværende Stilling, jeg kunde ikke forudse Følgerne — men lad os et Øjeblik sætte, at jeg ikke havde tilraadet Dem at slaa Dem sammen med Wm. Fenwick, og at De havde fulgt Deres egen Plan, hvad vilde Resultatet saa være blevet? Jeg er overbevist om, at det vilde have været ti Gange værre end nu. De synes ogsaa at ville beskyldte mig for at holde med Wm. Fenwick snarere end med Dem. Jeg er mig bevidst aldrig at have givet Dem Grundlag for en saadan Insinuation«. Han har været besjælet af de varmeste Følelser for baade Godenius og George Fenwick, har følt den dybeste Medlidenhed med hende ved begges Død, har risikeret sin egen Formue blot for at tjene hende, har ofte forladt sit Hjem for at tjene hende.

»Jeg undlod ikke at vende nogen Sten, som jeg troede var Dem i Vejen, jeg kan med god og rolig Samvittighed kalde min Gud til Vidne paa, at hvad jeg gjorde og foretog mig i Deres Hus' Sager, forekom mig at være den eneste og bedste Fremgangsmaade, som kunde følges«. »Jeg har aldrig overfor Dem eller nogen anden billiget Wm. Fenwick's Optræden, jeg har altid fundet Fejl ved den«. »Jeg kender mere til Forholdene end maaske nogen anden Mand og er følgelig den bedste Dommer«. »Jeg har ordnet Sagerne, hvor akavede de end var, meget bedre end De engang troede det muligt, og nu da en endelig Ordning er nær for Haanden, synes De indstillet paa at ødelægge hele Planen, jeg er overordentlig ked af det; det var udelukkende i Deres Interesse, at jeg saa ivrigt greb ind i Sagerne«. »Lad være med at hindre den nuværende Plan«. »Jeg har sagt Dem det ofte, og jeg gentager det, Wm. Fenwicks Velfærd er Deres Velfærd; hvis han klarer sig, vil De klare Dem; hvis han ikke har Held med sig, er De ikke værre stillet end nu; De kan vinde, men ikke tabe. Jeg tilstaar, at jeg ønsker ham og enhver ulykkelig Mand at komme i god Vej igen, selvom han har været uforsigtig; vi har lært, at vi skal og bør tilgive og glemme«.

Good deler ikke Fru Godenius' Opfattelse, at Nicholas Fenwick vil hæfte for sin Søn, hvis han klemmes haardt.

»Ud fra hans velkendte Karakter er det rimeligst at antage, at han ikke paa nogen Konto vil hæfte for sin Søn, og at De ved at forcere Sagen vil drive den unge Mand bort og bringe alle Kreditorer over Dem selv og miste enhver Chance for nogensinde at faa en Styver af Deres berettigede Fordring paa ham selv (Wm. F.)«. »Jeg kan ikke se, at Deres Interesse ligger i at gaa til Yderligheder«. »Er det klog Politik og i Deres Interesse at gøre fuld Brug af den Magt, Loven giver Dem, 13000 Rdl., sikkert, hvis alt gaar, som vi haaber, og uden nogen Lov, foruden det uviste i Tilfælde af, at een Omstændighed og det en meget naturlig, indtræder, bør efter min beskedne Mening ikke

risikerer uden solid og moden Overvejelse — alt, hvad jeg nu har sagt, er ikke en Stavelse mere, end hvad jeg mundtligt har sagt Dem Gang paa Gang, og det, der — som før bemærket — ærligt og oprigtigt forekommer mig at være det bedste for Deres sande Interesse.

Good slutter med at ønske hende alt muligt Held til hvilket Skridt hun vil tage, og beklager, at han ikke mestrer det danske Sprog saa godt, at han kan skrive det forstaaeligt.

Af størst almen Interesse er utvivlsomt tre Breve fra Frédéric de Coninck, som var knyttet til Fru Godenius ved Venskabs- og Slægtskabsbaand og var hendes Laugværge til 1791. Hans nylig afdøde Svigersøn W. W. Pingel var som omtalt hendes Nevø og gode Støtte til sin tidlige Død (1789). Brevene gengives in extenso i det følgende.

I.

København 12 Jan.ry 1791.

Høystærede Frue!

Tiiden tillod mig ikke i Gaar at besvare Deres meget ærede af 9de denne Maaned, og min Datter Pingel rejste herfra saa betiids i Morges, at jeg ikke kunde blive færdig med et Brev, som nødvendigen maatte være udførlig.

Det var overmaade vel og klogt af Dem gjort, høystærede Frue, at De ikke har villet indlade Dem i W. Fenwicks Forslag, med mindre han stillede Dem tilstrækkelig Caution for sammes Opfyldelse.

Er dette Forslag grundet paa noget virkeligt, saa vil det nok ikke blive vanskeligt for ham at tilvejebringe den forlangte Caution! Men hvis det Arrangement, som han haaber at gøre med Deres fælles Creditorer, og de gode Følger, som han venter deraf for Fremtiden, ikke er andet end en Frugt af hans Indbildnings Kraft, uden at være grundet paa noget virkeligt, saa kan intet være meere usikkert og mindre at stoele paa en[d] disse af ham giorte Forslag.

Hvad Grund kan De have, høystærede Frue, til at sætte Tillid i en Mands Løfter, som ikke engang har opfyldt sine Forbindtligheder imod Dem paa en Tiid, da han for at gøre det, kun havde havt nødig at tage af Deres egen Casse, imod at forøge dens Circulation lidet mere?

Kan De bygge Deres Tillid paa hans tilkommende Lykke? De hverken kan eller bør forlade Dem paa en Mands blotte Løfter, der i sin Qualitet som Kjøbmand har viist sig fra den ufordeelagtigste Siide, som ved sin Skiødesløshed, Uorden og Ligegyldighed har ødelagt Dem, og som derved har forspildt en Mængde af Affairer, hvilke, naar han havde havt de modsatte Egenskaber, ville have blevet en vedvarende Kilde til Velstand baade for ham og for Dem.

Jeg troer ikke, at den foregivne Uenighed imellem ham og hans Fader er sandt; han kan ikke gøre sig nogen Haab om Livets Ophold og Understøttelse af sin Fader. Men denne har ald for megen Forstand og Menneske Kundskab til at han skulle føre sig anderledes op imod sin Søn end han gjør, da han indseer, at dette er den eneste Maade, paa hvilken Sønnen kan komme til Accord med sine Creditorer og etablere sig paa nye. — Dersom Creditorerne havde Udsigter til at røre det faderlige Hjerte, vilde de vist nok spænde Buen højere, følgelig maatte da Faderen enten opgive ald Haab at faa sin Søn igjen etableret eller og opofre ald for store Summa, hvilket, som man ved, strider ald for meget mod hans Tænkemaade, og som han maaske heller ikke kunde gøre uden at fornærme sine andre Børn. Men naar Creditorerne ikke

har andet Haab end det, som er bygget paa Faderens Død, vil de være langt mere tilbøjelig til en umiddelbar Accord end til et vidt udseende Haab, som endda kan blive uvis?

Men De kan være forsikret om, at ingen af hans Creditorer lader sig forleede af tomme Løfter; vil de opofre noget af deres Fordringer, saa vil de tilforladelig have Sikkerhed for det øvrige.

Selv W. F.'s hemmelighedsfulde Omgang, at han vil dølgje for Dem, hvorledes han kommer til Rette med Creditorerne viiser Øyensynlig, at han har skjulte Kilder, som han ikke tør være bekendte af Frygt for at De ligeledes vilde benytte Dem deraf til Deres Fordeel. —

William Fenwick fortiener af Dem ingen Godhed eller Nøyelighed, derfor bør De i at tage en Beslutning blot have Deres egen Fordel for Øye. — Ikke des mindre bør De i Deres Forfatning udrydde enhver Tanke om Hævn eller Nag imod ham, give en taalelig Accord Fortrin for Haabet om større Fordeele i Fremtiden.

Derfor troer Jeg, at det Forslag, han har gjort Dem, nemlig at udstæde en staaende Obligation til Dem paa 14000 Rd., ikke er at forkaste, endskiøndt De vistnok ved endelig Afregning vil have meget mere at fordre, men det maa da skee under følgende Vilkaar, som ingen Betragtning maa bevæge Dem til at fraviige:

1. At Wm. Fenwick tilstiller Dem en formelig Erklæring fra Godenius og Fenwicks samtlige Creditorer, hvori disse gandske og aldeles frasiiger sig ald Fordring og Ret imod Dem.

2. At han giver Dem tilstrækkelig Sikkerhed for Opfyldelsen af sine Forbindtligheder; tilbyder han Caution, maa det i det mindste være hans Fader, som indestaar for ham.

Uden det første af de foranførte Vilkaar ville De eller Deres Arvinger altiid staae Fare for Creditorernes Reclamationer imod Dem. —

Uden det andet Vilkaar ville Deres Fordring altiid være usikker, og førend De skulle ombytte den eene Usikkerhed imod den anden, er det bedre, at det forbliver som det er, og at De beholder den fulde Fordring, som De har imod ham. — Der vil vist nok komme en Dag, hvor enten De eller Deres Børn vil faae meere end der nu tilbydes Dem, og Wm. Fenwick kan da ikke tænke paa at etablere sig igen, hvilket han desuden tilforladelig ikke kan gjøre uden sin Faders Understøttelse, ligesom han heller ikke kan haabe en lykkelig Fremgang uden sin Faders Raad og Vejledning, og ieg er, som sagt, hvad mig angaar, fuldkommen overbevist om at, endskiøndt Fader og Søn ikke i alle Ting har overensstemmende Grundsætninger, deres Uenighed dog snarere er paa Skrømt end virkelig, eller dog i det mindste ikke er i saa høi en Grad som man troer.

Enhver kan finde sit Udkomme her i Verden, naar han kun vil arbejde og viise god Opførsel. — Fra den Siide betragtet ville det være haardt for et ungt Menneske af Wm. Fenwicks Alder, om han blot af Misundelse blev fremdeles sadt ud af ald Nærings Vej. Man maae have Medlidenhed med enhver Synder, og den gamle Fenwick er selv en talende Prøve paa, at den første Ulykke¹ ikke gjør det umuligt at blive lykkelig igien, naar man har Gaver og Anlæg dertil. Jeg vil tilforladelig ikke være den Mand, som vil lægge W. F. Hindrin-

¹ Nich. Fenwick havde i 1756 opgivet sit Bo. Ved den endelige Opgørelse viste det sig imidlertid, at der var et Overskud paa 1400 Rd. Efter at have faaet Boet udleveret, havde Nich. Fenwick oparbejdet sin Forretning til en af de største i Helsingør. (Hauch-Fausbøll: Briterne i Helsingør og deres Handelshuse. Helsingør Dagblad ⁸⁰/₆—²/₁₀ 1926).

Ogsaa senere havde Nich. Fenwick været i Vanskeligheder. Ifølge Sjæll. Registre 434/1790 gives der ²¹/₆ d. a. Oprensning for N. F. paa en Arrest- og Forbudsforretning af ⁷/₈ 1787.

ger i Vejen, for saavidt det kan bestaae med den Pligt, der paaligger mig som Deres Laugværge; men ieg troer, at de Engelske Kjøbmænd i Helsingeur bedrager sig selv i deres Speculationer, naar de ikke har anden Bevæggrund at ønske W. F. etableret paa nye end den at see deres Forbittrelse mod hans Fader fyldestgiort.

Med hans Indflydelse som Consul, med hans Forstand og hans Credit vil det snart lykkes ham at opbringe sin Søn langt over dem, til Trods for deres Avindsyge, især om han finder, at disse Folk af Misundelse lægger ham Hindringer i Vejen. Og i Grunden er dette den eeniste Maade, paa hvilken han kan hæve sig over dem, thi da han som Consul ikke kan handle selv, kan det kun skee igiennem hans Søn og under dennes Navn. Jeg maatte meget tage Feyl, om dette ikke virkeligen er hans Hensigt; men det maae nu være saa, eller ikke, bør dette være Dem, højstærede Frue, gandske ligegyldig, naar De alleeneste kan betinge Dem de Vilkaar, som ieg har tilraadet Dem, og da bør De i mine Tanker antage det Tilbud, som han har giort Dem.

Dog beder ieg, at De vil raadføre Dem over denne Gienstand med andre Venner, og endskiøndt ieg skriver Dem nærværende Brev i Fortrolighed som Deres Laugværge, har ieg dog ikke noget imod, at De anfortroer dets Indhold til prøvede Venner, hvis Taushed De kan lide paa, for at disse kan overveye mine Grunde og udvikle dem.

Thi skulle De virkeligen risquere noget ved at staae for meget paa ovenanførte 2de Conditioners Opfyldelse, og Deres Venner finder, efter at have med modent Overlæg prøvet og veiet Sagen fra alle Sider, at der er mindre Fare for Dem ved at antage Wm. Fenwicks Tilbud paa den foreslagne, uvisse Foed, end ved at følge mine Raad, vil ieg gjerne forandre mine Tanker og min Mening, men ieg maae da forinden have overtydende Grunde, som bevæger mig dertil, da Deres sande Bedste er mit eeniste Formaal.

Jeg er iøvrigt med stedse Høiyagtelse

Høystærede Frues! tjenstskyldige Tjener

Fred k de Coninck.

II.

Kiøbenhavn den 12 July 1791.

Høystærede Frue!

Jeg har udsadt at besvare Deres meget ærede Skrivelse af 2den denne Maaned, fordi ieg først ville raadføre mig med en habil lovkyndig Mand i den Anledning, hvilket ieg ogsaa har giort. Han forsikrer, at De ikke kan forhindre Wm. Fenwick fra at forhandle paa egen Haand, men alt, hvad De kan gjøre, er at drive paa, at han opgjør Regningen og at Boet kan komme til Rigtighed.

Det slaaer vel ikke feyl, at han jo vil være ligegyldig derved og ikke bekymrer sig om Deres Paamindelser, derfor maae De gientage det ofte, skrive desangaaende til Commissarierne, og saaledes ikke standse med at drive derpaa. Naar der ingen Ting vil hielpe, saa kan De, om De vil stævne ham til at opgiøre Regningen med Dem, og naar det endeligen er kommet saavidt, at Beregningen er giort, og man veed, hvad han bliver Dem skyldig, saa har De al den Magt over ham, som Loven giver en Creditor over sine Skyldnere, og De kan da arrestere ham. Men saalænge ingen Regning er opgiort, kan De ingen Skridt gjøre imod ham, derfor er det nødvendigt, at De uden Ophør driver derpaa.

De har meget ret, at Deres Hoved Hensigt maa være at blive frie for fælleds Creditorer, men desuagtet haver De dog Ret til at fordre Wm. Fenwick for hans Andeel i de Udbetalinger, som gøres til fælleds Creditorer af Deres Eyendomme.

En Samling af Creditorerne i min Nærværelse vil sikkert ikke udrette noget, ellers skulle ieg meget gjerne reise til Helsingøer i den Anledning.

Med stedse Høiyagtelse har jeg den Ære at henleve

Høystærede Frues

tiensskyldigste Tiener

Fred ^k de Coninck.

Velædle Frue Agentinde Godenius
i Helsingøer.

Kiøbenhavn d. 12. Octbr. 1791.

Høystærede Frue!

I Giensvar paa Deres meget ærede Skrivelse af Gaars Dato har De efter Omstændighederne virkelig Aarsag til at være tilfreds med den Accord, som Wm. Fenwick har truffet med fælleds Creditorer, siden De derved er fritaget for ald Krav i Fremtiden. De kan derfor ved Boets Slutning uden Betænkning underskrive for Dem og Arvinger, at De er tilfreds med denne Accord. Og hvad Fenwicks Proposition angaaer, er det vel ogsaa raadeligt, at De modtager samme. Jeg forstaaer ikke ret, om de 500 Rd., som han tilbyder at betale strax, og de 500 Rd., som han vil betale i næste Termin, skal gaae i Afdrag paa den tilbudne Obligation, stoer 13000 Rd., eller om benævnte 1000 Rd. ikke ere indbegrebne i denne Summa, men endog i første Tilfælde er det nok bedst at tage imod hans Tilbud, naar De ikke vel kan faae mere.

Af den Bestemmelse, som De anfører, at der aarligen skal afbetales 500 Rd. paa Summen, maae jeg formode, at ingen Renter skulle betaales af disse 13000 Rd. paa Summen, thi Renterne alleene udgør i det første Aar over 500 Rd., og følgelig ville paa denne Maade aldrig blive noget afdraget paa Capitalen. Skal Obligationen lyde uden Renter, saa kan hans Forslag i mine Tanker ikke ansees fordelagtig, saa meget mindre som De ikke engang kan faae Caution for Pengene.

Mig er det vist ligesaa umuligt som Dem at formaae Consul Fenwick til at være Cautionist for sin Søn, ellers skulle ieg med megen Beredvillighed være Deres Talsmand.

De har gjort meget vel i, at De har valgt Hr. Assessor Schow¹ til Deres Laugværge, da han er en lovkyndig og tillige en brav Mand, som vil vaage over, at alle Formaliteter, som Deres Interesse maatte udkræve, bliver iaagtaget.

Fenwicks Obligation, meener jeg, maae tinglyses for derved at tilvinde Dem Forhaands Rettigheder, til hvilken Ende det nok blev nødvendig, at han pandtsadte Dem sine Eiendomme. Med alt dette veed Hr. Assessor Schow bedst Beskeed; jeg berører det kun, for at give Dem Leilighed til at tale med ham derom, og at overlægge alting paa det bedste.

Iøvrigt har jeg den Ære med uforandret Høiyagtelse at henleve

Høystærede Frues

tiensskyldigste Tjener

Fred ^k de Coninck.

Velædle Frue Agentinde M. E. Godenius
i Helsingøer.

De citerede Breve vidner om en fin og human Tankegang overfor Modparten, selvom de Coninck nærer dyb Mistillid til Wm. Fen-

¹ J a c o b H e n r i c S c h o u (1745—1840), Assessor, Toldkammerer, mest kendt som Udgiver af »Schous Forordninger«.

wick, og mener, at Faders og Søns Uenighed kun er paa Skrømt. Baade i Tankegang og i Sagens Realitet ligger Brevene paa Linje med John Goods. De er gennemtrængte af samme kristelige, puritansk prægede Tankegang. Fru Godenius maa i sin nuværende Stilling ikke vise Hævnerrighed. Man bør have Medlidenhed med enhver Synder. Ligesom John Good mener han, at man ingen Magt har over Nicholas Fenwick, og at Fru Godenius bør antage Tilbuddet og se at faa Sagen bragt til Afslutning.

Blandt Fru Godenius' Papirer har vi sluttelig to vigtige Dokumenter fra Oktober 1791.

Det ene er nedenstaaende Kopi af Wm. Fenwicks Forslag til Akkord af $\frac{12}{3}$ 1791 med Kreditorernes Approbation af samme, som Kommissarierne 7. Oktober 1791 har tilstillet Fru Godenius.

/: S. T. :/ d'Hrr. Creditorer i Godenius & Wm. Fenwicks Boe i Helsingør have haft den Godhed deels mundtlig deels med Deres ærede Breve at giøre mig Løfte om at ville indgaae neden anførte Propositioner paa det at jeg kunde blive i Stand til at begynde min Handel paa ny, og da anledningen til fornævnte Firmas Godenius og Wm. Fenwicks Adskillelse er Dem bekiendt, saa forbigaar jeg at anmærke noget derom; men anfører blot de Tilbud, jeg haaber at kunne opfylde. Disse ere:

1. Frue Agentinde Godenius, som aldeles er udgaaet af Handelen, og hendes Arvinger fritages af alle d'Hrr. Creditorer og hvær især for al optænkelig Krav og Fordring, som hidrører fra det Firma Godenius & Wm. Fenwick, saa at velbemeldte Herrer Creditorer alene holde sig til mig Wm. Fenwick for de her giorte Tilbud. Naar denne Post antages

2. Forbinder jeg Wm. Fenwick mig at betale 50 Pro Cento, siger halvtredstydte Pro Cento af hvad fornævnte Firma skylder til dets Herrer Creditorer efter den af disse i fornævnte Godenius & Wm. Fenwicks Opbuds Boe indgivne og anmeldte Fordringer, dog at deraf ikke beregnes Renter uden i Følge disse Propositioner No 4. og 5. — og dermed fritages for al videre Krav i den henseende.

3. Af disse 50 Pro Cento betaler jeg strax, naar det i Godenius & Wm. Fenwicks Opbuds Boe udstædte Proclama er udrunden og Boet mig extraderet 30 Pro Ct, siger Tredive Pro Cent.

4. De øvrige Tyve Pro Cent siger Tyve Pro Cent betaler jeg i Fem paa hinanden følgende Aar med 4 pro Cent hvert Aars 31te December og skal den første Termin være den 31te December 1792, den anden den 31 December 1793 og saa fremdeles.

5. Af disse 20 Pro Ct betaler jeg gangbar Rente med 4re Pro Cento, som regnes fra den 1ste April 1790, og ligeledes Rentes Rente med 4 pro Cento, men denne Rente og Rentes Rente skal først erlægges, efter at de 20 Pro Ct er afdragne og betalte, i tvende Terminer nemlig: den 31te Decemb. 1797 og samme Termin 1798.

At /: S. T. :/ d'Herrer Creditorer i Godenius & Wm. Fenwicks Boe ville antage forbemeldte Propositioner udbeder jeg mig ærbødigst herpaa tegnet deres Forsikring om.

Helsingør den 12te Martii 1791.

Wm. Fenwick.

Man vil se, at Fru Godenius er aldeles udgaaet af Handelen.

Blandt Underskriverne finder vi øverst Nicholas Fenwick paa egne og Geo. og Ja. Abels Vegne foruden flere andre af de i det tidligere nævnte: John Good & Comp., Howden & Comp., Mrs. Melior Hackson, f. Fenwick, Shuttleworth.

Af særlig Betydning er selvfølgelig Københavns Banks Paa-tegning af $\frac{4}{10}$ 1791:

»Naar d'Hrr. Commissarier i Godenius & Wm. Fenwicks Boe besøger de anbudne 30 pro Cento erlagt til Banquen og Hr. Wm. Fenwick for de øvrige 20 pro Cent udstæder sin Obligation til Banquen med Forpligt efter sin Proposition aarlig at afdrage 4 pro Cento i fem paa hinanden følgende Aar, tilligemed gangbar Rente 4 pro Cento, har vi paa Banquens Vegne intet imod at Boet bliver Debitor extraderet.

J. Thulstrup. Wilkens. E. Erichsen. Cramer. Falck.

Det andet Dokument er en Erklæring fra Bjørnsen og Lillien-dahl af $\frac{7}{10}$ 1791 til Fru Godenius' Underskrift om, at hun bifalder Ordningen og dermed udtræder af alle Rettigheder og Forpligtelser i Boet, en Erklæring, som de to Commissarier i hendes egen, velforstaaede Interesse anbefaler hende at underskrive.

Om Fru Godenius' sidste 20 Leveaar er der kun lidt at melde. I 1801 boede hun ifølge Folketællingen i den hollandske Konsul van Allers Hus, det van der Ostenske Palæ, Stengade 79. Hun levede af sine Midler og havde Pension af den almindelige Enkekasse. En opbevaret Kvittering viser, at hun havde Kirkestol i St. Mariae Kirke 1806—07. Et Bevis paa den Pietet og Kærlighed, hvormed hendes Descendenter, Slægten Bluhme, omfattede hende, har vi i et meget smukt og velformet fransk Lykønskningsbrev af $\frac{4}{8}$ 1807 fra hendes Sønneson, den 12-aarige Herlovianer Christian Albrecht Bluhme, den senere saa kendte Statsmand. Fru Godenius døde 26. Januar 1812, 75 Aar gl.

Om den anden Hovedperson, William Fenwicks senere Liv har vi kun spredte Oplysninger. Efter 1790 gav han sig bl. a. af med Skibsklarering, som det fremgaar af Øresunds Toldkammers Skibslisteboøger; i 1793 nævnes han i Kirkebogen som Konsul; antagelig har han været engelsk Vicekonsul hos Faderen, men han har aabenbart forladt Helsingør inden 1795.

I 1788 $\frac{16}{7}$ var han i St. Olai Kirke blevet viet til den purunge Anne Kirstine Meulengracht, f. $\frac{20}{1}$ 1771, Datter af den kendte Købmand Carsten Meulengracht († 1786) og Hustru Johanne Christiane Petersen (en Datter af

den bekendte helsingørske Købmand, Skibsklarerer, Herbergerer m. m. Elias Petersen.¹

I Ægteskabet var der i hvert Fald to Døtre: Hester (Opkaldelse efter Farmoderen), Christiane, f. $17/4$ 1789 og Anne Cathrine f. $21/8$ 1791, begravet $16/11$ s. a.

William Fenwick udvandrede til Forindien, hvor han afgik ved Døden i Masulipatnam ved Madras, antagelig i Aaret 1803, uden at efterlade sig Testamente. Ved Cancelliets Skrivelse af $7/6$ 1804 blev Skifteretten i Helsingør underrettet om dette Forhold samt om »at hans Boes Masser var overdraget hans Creditorer, John Wright og Thomas Hart, hvem Departementet vilde meddele Underretning om de Fenwickske Efterladenskaber her«.

Imidlertid meldte disse Fenwickske Kreditorer sig ikke, og for at faa en Ende paa Sagen fandt Retten sig beføjet til at indgaa med en Ansøgning om Bevilling til Proclamas Udstedelse. Ifølge kgl. Bevilling af $30/12$ 1806 blev der udstedt Proclama om i Aviserne at indkalde Wm. Fenwicks Arvinger og Kreditorer.

Der opstod en Strid angaaende en Sum, der var indsat i Helsingør Overformynderi for Wm. Fenwick, og som $11/6$ 1809 var vokset til 1777 Rd. 4 M. 13 Sk. Som ufyldstgjort Kreditor krævede Købmand Arthur Howdens² Enke gennem sin Sagfører, at dette Beløb skulde behandles som et særskilt Bo, af hvilket hun kunde faa udbetalt sit Tilgodehavende. Hendes Paastand byggede paa en under $30/10$ 1792 af William Fenwick til Arthur Howden meddelt Anvisning for en omtrentlig Sum af 800 à 900 Rd. paa en Arv i Overformynderiet, en Sum, som Howden skulde have at fordrø som hidrørende fra Handelshuset Godenius og Fenwicks Opbudsboe«.

Ifølge Helsingør Skifteprotokol for $14/1$ 1811 traf Retten følgende Afgørelse:

»Men da denne formentlige Fordring, paa hvilken Anvisningen skulde grunde sig, er blottet for alt Bevis, er det en Selvfølge, at paa Anvisningen intet kan være at agte, og at denne Howdenske Fordring vil blive at afvise.

Paa Grund heraf eragtes: de af de i Masulipatnam afdøde William Fenwick her efterladte Ejendele bør som et Bo for sig betragtes, der til Slutning og Deling mellem Arvingerne kan optages, saa snart de paa lovlig Maade legitimere deres Ret. De af Handelshuset Arthur Howden & Comp. eller Madamme Howden gjorte Fordringer paa dette Bo afvises som ubeviste«.

Med denne Kendelse maa Handelshuset Godenius og Fenwicks sørgelige Saga siges at være endeligt afsluttet.

¹ Se: Laurids Pedersen: Helsingør i Sundtoldstiden, især II 390 ff.

² Arthur Howden, begravet $15/12$ 1808, 66 Aar gl. Gift med sin Landsmandinde Mary Ann Parker, begravet $8/3$ 1845, 78 Aar gl.